

संपादकीय

सर्वसमावेशक नेते

नुकत्याच झालेल्या लोकसभा निवडणुकीत सर्वाधिक २४० जागा मिळवूनही बहुमतासाठू दूर असल्यामुळे भाजपला आधाडी सरकारचा पर्याय स्वीकारावा लागला.

संतेच्या प्रमुख पदावर सलग २३ वर्षे राहिले आहेत असे पंतप्रधान नंद्र मोदी हे लोकशाही जगातील एकमेव नेते आहेत. ते १३ वर्षे गुजरातचे मुख्यमंत्री होते आणि त्यानंतर गेली १० वर्षे भारताचे पंतप्रधान नंद्र मोदी होते. आता त्यांची पुढील पाच वर्षांसाठी पंतप्रधान म्हणून निवड झाली आहे. एका अंथरीने हा त्यांच्या लोकप्रियतेवर जनतंत्र्य परंतीचा शिक्का आहे. दहा वर्षे पंतप्रधान राहीही, त्यांची लोकप्रियतेवर निंतर टिकून आवे. लोकांची या निवडणुकीत पंतप्रधान म्हणून मोदी यांचांचा पसंत केले आहे, हे वर्षे नाही.

अनेकांचा असा गेला झाला आहे की पंतप्रधान मोदींना पहिल्यांदाच संयुक्त संसदीकार चालवावे लागणारा आहे, पण ते खो नाही. २०१४ आणि २०१९ ही दोही संसदीकार एनडीएचीची होती. त्यातीली घटक पक्षांचे खासदार मंती होते आणि दर अधिवेशनापूर्वी एनडीएची संयुक्त बैठक व्हायची.

नंद्र मोदी यांचे गुजरातचे १३ वर्षांचे शासन म्हणून त्यांना विश्वासात घेऊन एका राज्याला प्रगतीच्या नव्या टप्प्यावर नेतृत्वे ठेवण्याचा काळखंड होता. या काळात पूर, भूकंप आणि अनेक नेतृत्वीक संकटे आली. त्याच्बाबोर दंयांचुके परिस्थिती विघडली होती, पण त्यांची कायदा सुव्यवस्था आणि त्याच्बाबोर सर्व समुदायांमध्ये एक विश्वासेवा वातावरण त्यावर केले आणि म्हणून गेल्या १२ वर्षांचे तिथे एकी दंगा खाली नाही.

मुख्यमंत्री महागूळु आणि पंतप्रधान म्हणून त्यांनी केलेल्या कामाचा उल्लेख असणारी 'मोदी २०' हे पुस्तक फर प्रकाशने आहे. काणग त्यांच्ये विविध क्षेत्रातील २० मान्यवर व्यक्तींनी लेख लिहिले आहेत, आपले अनुभव संगितले आहेत. या पुस्तकागूळु मोरीच्या राजकारणाकडे बद्धप्राची दृष्टिकोन दिसतोवर आणि त्याच्बाबोर आवश्यक त्या सर्वांना बोरबर घेऊन प्रशार्ची सोडवण्याकू करी कायद्याची याचे दर्शन घडते. एका अंथरीने हे गुड गवर्नर्स चे पुस्तक आहे. हे पुस्तक वाचल्यावर लक्षित येते की मोदींची दृष्टी केवळ पक्षीकृत किंवा संकुचित नाही तर विकासासाठी पूरक अशा सर्वांचा सहयोग घेण्याची आहे. मला वाटावे की हीच त्यांच्या पुढील दहा वर्षांच्या एनडीए सरकाराच्या यशाची गुरुकली आहे.

ते जेव्हा कुणालाई भेटात तेव्हा ते पूर्ण बैल लक्ष देऊन बोलणाऱ्याचे म्हणून एकतात, ताताला मुद्दा समजून घेतात. त्यासंदर्भी अधिक महिनी हवी असेल तर तेवढीची विचारात. जो कोणी त्यांना भेटावे तो त्यांच्यामुळे प्रभावित होऊन जातो. काण जिथे दहा विनिर्देश वेळ दिलेला असतो, तिथे अंधा तास सहज जातो. ते अवांतर गप्पा मारत नाहीत. तुमचे म्हणणे शांतपणे ऐकून घेतात. मोदी 'गुड लिसनर' आहेत.

ते सर्वांवोर काम करू शकातात आणि ते कामे सर्वांवोरबर कायप करतात ते यांचे प्रत्यक्ष पाहिलेले आहे. मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत कोणाही मंत्रालाई ठेवलेल्या विषयावार वेगळे मत असल्यास मांडण्याचा पूर्ण अधिकार असायचा. ते शांतपणे ऐकून घ्यायचे आणि त्या म्हणण्यामध्ये दम आहे असे वाटावे तर अधिकारांची सांगावाचे की हा विषय आज पुढे डकूला या आणि यांनंतर पुढी एकदा नीट विचार करू, जे मुद्रे उपर्याक्त झाले त्यांचा परमंश घेऊन मग पुढा मंत्रिमंडळात ठेवा. ते कुणालाही बोलू देत नाहीत असा गैरसमज असू शकतो. पण मंत्रिमंडळाच्या प्रत्येक बैठकीत रामबिलास पासवान तसेच भाजपाचे इतर मंत्रीही आपापले मत मारावत्ते. आणि हेच यांपुढी सुरु गुरुकली आहे.

मोदींचींसाठी राजकारण हे २४ तास करायचे ब्रत आहे. त्यांचा तो व्यवसाय नाही किंवा त्यांचा तो उपत्ता छंद नाही. देशाचे काही भले करण्यासाठी आपल्याना मिळालेली ही संधी पुरेपूर वापरावाची आहे, हे त्यांचा सतत मनत असते आणि सहकार्यांच्या मनवरही ते सतत हेच विवरत असतात. त्यांच्ये २०२४ ते २०२९ या पाच वर्षांच्या काळात हे संसदार उत्तम पद्धतीने चालेले याविषयी मला कोणीही शका नाही.

मोदींची एकदा राजकारणाची जबरदस्त समज आहे. सगळे छोटे-मोठे प्रवाह ते टिप्पत असतात. त्यांच्याकडे नेमकी, महात्मांची अगी माहिनी सतत घेतो. त्यांची जबरदस्त स्पृहांशीतील त्यांना खूप उपयोगी पडते. ते लगेच संबंधित माणसांपै बोलून परिस्थिती समजागूळु घेतात. त्याच्यावर काय ताता रक्तात येता वाचावत दहा ठिकाणांना वेगवेगशी माहिनी घेतात आणि त्या मार्गीत्याचा आधारावर ठाम निर्णय घेतात. पण त्याच्यावर कोणाला चर्चा करायची असेल तर त्याला ते त्यांच्यामुळे प्रभावित होऊन जातो. काण जिथे दहा विनिर्देश वेळ दिलेला असतो, तिथे अंधा तास सहज जातो. ते अवांतर गप्पा मारत नाहीत. तुमचे म्हणणे शांतपणे ऐकून घेतात. मोदी 'गुड लिसनर' आहेत.

मोदींची एकदा राजकारणाची जबरदस्त समज आहे. सगळे छोटे-मोठे प्रवाह ते टिप्पत असतात. त्यांच्याकडे नेमकी, महात्मांची अगी माहिनी सतत घेतो. त्यांची जबरदस्त स्पृहांशीतील त्यांना खूप उपयोगी पडते. ते लगेच संबंधित माणसांपै बोलून परिस्थिती समजागूळु घेतात. त्याच्यावर काय ताता रक्तात येता वाचावत दहा ठिकाणांना वेगवेगशी माहिनी घेतात आणि त्या मार्गीत्याचा आधारावर ठाम निर्णय घेतात. पण त्याच्यावर कोणाला चर्चा करायची असेल तर त्याला ते त्यांच्यामुळे प्रभावित होऊन जातो. काण जिथे दहा विनिर्देश वेळ दिलेला असतो, तिथे अंधा तास सहज जातो. ते अवांतर गप्पा मारत नाहीत. तुमचे म्हणणे शांतपणे ऐकून घेतात. मोदी 'गुड लिसनर' आहेत.

मोदींची एकदा राजकारणाची जबरदस्त समज आहे. सगळे छोटे-मोठे प्रवाह ते टिप्पत असतात. त्यांच्याकडे नेमकी, महात्मांची अगी माहिनी सतत घेतो. त्यांची जबरदस्त स्पृहांशीतील त्यांना खूप उपयोगी पडते. ते लगेच संबंधित माणसांपै बोलून परिस्थिती समजागूळु घेतात. त्याच्यावर काय ताता रक्तात येता वाचावत दहा ठिकाणांना वेगवेगशी माहिनी घेतात आणि त्या मार्गीत्याचा आधारावर ठाम निर्णय घेतात. पण त्याच्यावर कोणाला चर्चा करायची असेल तर त्याला ते त्यांच्यामुळे प्रभावित होऊन जातो. काण जिथे दहा विनिर्देश वेळ दिलेला असतो, तिथे अंधा तास सहज जातो. ते अवांतर गप्पा मारत नाहीत. तुमचे म्हणणे शांतपणे ऐकून घेतात. मोदी 'गुड लिसनर' आहेत.

मोदींची एकदा राजकारणाची जबरदस्त समज आहे. सगळे छोटे-मोठे प्रवाह ते टिप्पत असतात. त्यांच्याकडे नेमकी, महात्मांची अगी माहिनी सतत घेतो. त्यांची जबरदस्त स्पृहांशीतील त्यांना खूप उपयोगी पडते. ते लगेच संबंधित माणसांपै बोलून परिस्थिती समजागूळु घेतात. त्याच्यावर काय ताता रक्तात येता वाचावत दहा ठिकाणांना वेगवेगशी माहिनी घेतात आणि त्या मार्गीत्याचा आधारावर ठाम निर्णय घेतात. पण त्याच्यावर कोणाला चर्चा करायची असेल तर त्याला ते त्यांच्यामुळे प्रभावित होऊन जातो. काण जिथे दहा विनिर्देश वेळ दिलेला असतो, तिथे अंधा तास सहज जातो. ते अवांतर गप्पा मारत नाहीत. तुमचे म्हणणे शांतपणे ऐकून घेतात. मोदी 'गुड लिसनर' आहेत.

मोदींची एकदा राजकारणाची जबरदस्त समज आहे. सगळे छोटे-मोठे प्रवाह ते टिप्पत असतात. त्यांच्याकडे नेमकी, महात्मांची अगी माहिनी सतत घेतो. त्यांची जबरदस्त स्पृहांशीतील त्यांना खूप उपयोगी पडते. ते लगेच संबंधित माणसांपै बोलून परिस्थिती समजागूळु घेतात. त्याच्यावर काय ताता रक्तात येता वाचावत दहा ठिकाणांना वेगवेगशी माहिनी घेतात आणि त्या मार्गीत्याचा आधारावर ठाम निर्णय घेतात. पण त्याच्यावर कोणाला चर्चा करायची असेल तर त्याला ते त्यांच्यामुळे प्रभावित होऊन जातो. काण जिथे दहा विनिर्देश वेळ दिलेला असतो, तिथे अंधा तास सहज जातो. ते अवांतर गप्पा मारत नाहीत. तुमचे म्हणणे शांतपणे ऐकून घेतात. मोदी 'गुड लिसनर' आहेत.

मोदींची एकदा राजकारणाची जबरदस्त समज आहे. सगळे छोटे-मोठे प्रवाह ते टिप्पत असतात. त्यांच्याकडे नेमकी, महात्मांची अगी माहिनी सतत घेतो. त्यांची जबरदस्त स्पृहांशीतील त्यांना खूप उपयोगी पडते. ते लगेच संबंधित माणसांपै बोलून परिस्थिती समजागूळु घेतात. त्याच्यावर काय ताता रक्तात येता वाचावत दहा ठिकाणांना वेगवेगशी माहिनी घेतात आणि त्या मार्गीत्याचा आधारावर ठाम निर्णय घेतात. पण त्याच्यावर कोणाला चर्चा करायची असेल तर त्याला ते त्यांच्यामुळे प्रभावित होऊन जातो. काण जिथे दहा विनिर्देश वेळ दिलेला असतो, तिथे अंधा तास सहज जातो. ते अवांतर गप्पा मारत नाहीत. तुमचे म्हणणे शांतपणे ऐकून घेतात. मोदी 'गुड लिसनर' आहेत.

मोदींची एकदा राजकारणाची जबरदस्त समज आहे. सगळे छोटे-मोठे प्रवाह ते टिप्पत असतात. त्यांच्याकडे नेमकी, महात्मांची अगी माहिनी सतत घेतो. त्यांची जबरदस्त स्पृहांशीतील त्यांना खूप उपयोगी पडते. ते लगेच संबंधित माणसांपै बोलून परिस्थिती समजागूळु घेतात. त्याच्यावर काय ताता रक्तात येता वाचावत दहा ठिकाणांना वेगवेगशी माहिनी घेतात आणि त्या मार्गीत्याचा आधारावर ठाम निर्णय घेतात. पण त्याच्यावर कोणाला चर्चा करायची असेल तर त्याला ते त्यांच्यामुळे प्रभावित होऊन जातो. काण जिथे दहा विनिर्देश वेळ दिल

